

Particularitatile de realizare a unui personaj dintr-o nuvela psihologica

Moara cu noroc (Ioan Slavici)

Introducere

Ioan Slavici se impune in constiinta literara ca unul dintre cei patru mari clasici, alaturi de Eminescu, Creanga, Caragiale si Slavici. Creator al realismului social prin volumul Novele din Popor, el scrie enorm, in cele mai diferite domenii, de la articole de ziar pana la manuale scolare, traduceri si memorii, fiind psiholog si moralist ale carui opere sunt o pledoarie pentru chibzuinta si intelepciune.

Nuvele sale (aproximativ 100 de lucrari) au fost scrise in trei mari perioade de creatie, identificate de Magdalena Popescu, in studiul monografic Ioan Slavici: etapa idilismului si a reveriei (Scormon, Gura satului, La crucea din sat), etapa dramatica si obsesiva (Moara cu noroc, Padureanca) si etapa didactica, instructiva (Comoara, Vatra parasita). Originalitatea lui Slavici in nuvele este data de o tehnica utilizata mai ales de formalistii rusi, anume tehnica insolitarii; se observa cu atentie intamplarile si se retine ceea ce este paradoxal, insolit.

Prezentarea a patru elemente a textului narativ semnificative pentru realizarea personajului

Textul reprezinta o nuvela, deoarece este o specie in proza, cu o constructie riguroasa, cu un singur fir narativ. Se caracterizeaza printr-un conflict, desfasurat in mai multe spatii si intr-un interval mai mare de timp. Personajele nu sunt numeroase, fiind surprinse in ceea ce au ele mai semnificativ, in evolutia lor.

Caracterul realist, psihologic al operei reiese din inspiratia dintr-o realitate reprezentativa pentru Ardealul de sfarsit de secol XVIII, din accentuarea conflictului interior al personajelor, din complexitatea caracterului acestora, din prezentarea unor teme precum teama, obsesia, erotismul si din folosirea analizei psihologice ca modalitate fundamentala de prezentare a personajelor. Tema nuvelei este dezumanizarea provocata de posibilitatea castigului facil dar necinstit, dezintegrarea eului sub presiunea fortei devastatoare a banului. Considerand nuvela tragica, putem vorbi, de asemenea, si despre tema destinului.

Titlul este sugestiv, reprezentand spatiul in care se desfasoara actiunea. Moara constituie un cronotop, un punct in care se schimba balanta destinului unui personaj.

Evidentierea statutului social si psihologic al personajului

In ansamblu, personajele unei nuvele psihologice par a fi suflete simple: carciumarul (Ghita), jandarmul (Pintea), porcarul (Lica), dar nuvela psihologica dezvolta complexitatea acestor suflete. Ele sunt personaje mobile (dinamice), care se schimba profund pe parcursul actiunii, iar transformarea lor este convingatoare (Ghita, Ana), si personaje imobile (statice), care raman

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

neschimbate pe parcursul actiunii (Lica, Pinteia).

Ghita este personajul principal, toti ceilalti gravitand in jurul personalitatii sale. El este un personaj mobil, tragic, care strabate traseul unei dezumanizari graduale. Depersonalizarea sa urmeaza liniile unei psihologii abisale, amanuntit relevate; el se va indeparta treptat de Ana, va tainui crimele Samadaului, devenindu-i astfel complice si esuand in cele din urma din patima castigarii banilor.

Exemplificarea modalitatilor de caracterizare a personajului si evidentierea trasaturilor acestuia prin valorificarea unor secvente

Initial, el este caracterizat in mod direct de catre narator ca un bun meserias, om harnic, bland si cumsecade. Din momentul aparitiei lui Lica incepe procesul de instrainare al lui Ghita fata de familie. Gesturile, gandurile, faptele personajului tradeaza conflictul interior. Acesta consta in tensiunea care decurge din sentimentele si optiunile contradictorii ale aceluiasi personaj. In text, Ghita are de ales intre doua situatii: fie sa devina bogat, dar corupt, prin intermediul lui Lica, fie sa ramana sarac, dar fericit alaturi de familia sa.

Ghita devine "ursuz", "nu mai zambea ca mai inainte, ci radea cu hohot incat iti venea sa te sperii de el". La prima intalnire pe care o are cu Lica, Ghita incearca sa fie autoritar, darz, sa reziste propunerilor necinstite dar tentante ale acestuia, dar este infrant de forta morala pe care o exercita Samadaul asupra tuturor.

Prin intermediul monologului interior sunt redade gandurile si framantarile personajului, realizandu-se, in felul acesta, autocaracterizarea: "Ce sa-mi fac?... Asa m-a lasat Dumnezeu! Ce sa-mi fac daca e in mine ceva mai tare decat vointa mea?"

Slavici dirijeaza destinul eroului prin mijloace psihologice, sondand reactii, ganduri, traieri, in cele mai adanci zone ale constiintei personajului. Actiunile, gesturile si atitudinea lui Ghita scot la iveala nesiguranta care il domina, teama si suspiciunea instalate definitiv in el, asa cum reiese din caracterizarea indirecta. El ajunge sa regrete faptul ca are nevasta si copii, si-ar fi dorit sa poata zice: "Prea putin imi pasa". Refuza sa dea amanunte despre afacerile cu Lica si se indeparteaza incet, dar sigur de sotia sa: "ii era parca n-a vazut-o de mult si parca era sa se desparta de dansa". Ghita isi face reprosuri, are remuscari sincere si dureroase: "Iarta-ma, Ano, iarta-ma cel putin tu, caci eu n-am sa ma iert cat oi trai pe fata pamantului". intr-o alta situatie, intr-o efuziune a sentimentelor paterne, isi deplange prabusirea, careia nu i se poate impotrivi ("sarmanii mei copii, voi nu mai aveti un tata cinstit!"), prin intermediul monologului adresat.

Ghita evolueaza de la statutul de sot iubitor la cel de barbat care ascunde familiei adevarul complicitatii sale cu Lica. Capabil de sperjur, intr-o scena ce reprezinta declansarea procesului ireversibil al dezumanizarii personajului, el se va dovedi a fi un spirit duplicitar atat fata de Pinteia, caruia ii ascunde faptul ca mai asteapta niste bani si argintarie de la Samadau, cat si fata de Lica, pe care urmareste sa-l dea pe mana jandarmului. De asemenea, spiritul sau duplicitar se manifesta si fata de Ana, dar mai ales fata de sine insusi. Zbuciumandu-se intre lacomia banilor si remuscarea incalcarii moralei, Ghita face din dorinta de a oferi Anei un trai mai bun alibiul moral al

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

actiunilor sale, convins ca fiecare din nelegiuirile la care este partas este ultima.

Dezumanizarea lui Ghita se produce intr-un ritm alert. El o folodeste pe Ana drept momeala, pentru a-l demasca pe Lica, nu numai pentru ca il mostra constiinta pentru propriile lui pacate, dar si dintr-o gelozie ajunsa la paroxism. Nu poate accepta gandul ca Ana il tradase, desi el insusi o impinge in bratele lui Lica. De altfel, Ana, dezgustata de comportamentul sotului, se lasa sedusa si dintr-o dorinta de razbunare: "Tu esti om, Lica, dar Ghita nu e decat o femeie imbracata in haine barbatesti!"

De la complicitate la crima nu mai e decat un pas si Ghita devine el insusi ucigas, injunghiind-o pe Ana si devenind, la randul lui, victima lui Raut, care-l impusca. Patima pentru bani il dezumanizeaza si Ghita cade prada propriului sau destin, caruia nu i se poate opune, transformandu-se treptat, din omul cinstit si harnic in complice la afaceri necurate si crima.

Relevarea trasaturilor personajului prin raport la evolutia conflictului Conflictele exterioare ale nuvelei mentin tensiunea dramatica a textului. Principala confruntare este cea dintre Ghita si Lica, antagonistul nuvelei. Proaspat mutat la han, Ghita trebuie sa urmeze regulile impuse de Lica, protejat in fata autoritatilor de baronul ale carui turme le are in grija. Lica devine o autoritate pentru ca stie sa exploateze slabiciunile celorlalti, iar lui Ghita ii intuieste punctul vulnerabil: setea de bani. Pe de alta parte, se teme de o singura slabiciune a hangiului, cea pentru Ana, de aceea cultiva cu inteligenta malefica situatii care sa accentueze instrainarea celor doi, petrecand tot mai mult timp la han in lipsa sotului. Lica ii impune stari tensionale protagonistului, lasandu-l sa guste mirajul banului, dar conditionandu-i ramanerea la moara. In final, Ghita alege cea mai periculoasa solutie, duplicitatea, fara a-si asuma consecintele. Ana devine adulterina, impinsa de sot in bratele unui barbat mai autoritar, iar el sfarseste platind cu viata indepartarea de preceptele morale.

Ana i se opune lui Ghita prin tenacitatea eforturilor de salvare a casniciei de la criza necomunicarii, astfel ca un alt conflict exterior vizeaza doua atitudini contrare asupra realitatii cuplului conjugal. Un conflict latent se stabileste si intre Ghita si soacra, respectiv intre naivitatea si lipsa de experienta a tineretii si intelepciunea batranetii.

Accentul se pune insa pe conflictele interioare ale personajelor: Ghita oscileaza intre fondul sau moral pozitiv si patima pentru bani, justificata initial prin determinism social, prin dragostea fata de familie si prin dorinta de a-i oferi Anei un trai superior, ulterior atingand dimensiunile patologice ale lacomiei, astfel incat familia este resimtita ca o piedica in calea implinirii protagonistului.

Concluzii

Pentru caracterizarea personajelor, naratorul imbina modurile de expunere: naratiunea obiectiva, dialogul, dar si monologul interior, stilul indirect liber ca mijloace de investigare psihologica, de accentuare a complexitatii dramei interioare a personajului, de ambiguizare a vocii narrative. Un procedeu inedit este analiza psihologica, modalitate de sondare a subiectivitatii personajului,

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

pentru a evidentia tensiunile, traumele vietii sale interioare.

Naratorul nuvelei psihologice este omniscient (domina universul operei, stie totul despre personajele sale si poate dezvalui chiar si gandurile lor ascunse). El relateaza obiectiv, la persoana a III-a, folosind tehnica inlantuirii. Faptele sunt astfel credibile, verosimile, iar efectul asupra cititorului este de iluzie a vietii si de obiectivitate. Pe langa aceasta tehnica, intervine si tehnica punctului de vedere, in interventiile simetrice ale batranei.

Ținând seama de toate aceste caracteristici, putem considera ca personajul nuvelei Moara cu noroc, de Ioan Slavici are trasaturi care-i evidentiaza complexitatea.